державі. Зміна підходу регулювання інформаційних правовідносин в різних країнах світу обумовлено як загальною тенденцією реформування законодавства інформаційної галузі в умовах цифрової епохи відносин, так і особливою політичною ситуацією.

Розвиток цифрової економіки в країні вимагає адаптації українського законодавства до нових видів відносин та їх юридичній складу (новим об'єктам і суб'єктам інформаційних правовідносин, кореспондування специфічних прав обов'язкам і відповідальності). Правовідносини завжди складаються з приводу будь-яких об'єктів, якими в цифрову економіку, як правило, виступають інформаційні послуги, дані, елементи інфраструктури, специфічна діяльність у цій сфері. Подальший вибірковий аналіз найбільш яскравих моделей правовідносин, що формуються при розвитку цифрової економіки, відображає цей висновок.

Формулювання і вдосконалення підходів правового регулювання правовідносин у сфері цифрової економіки відбувається в даний час у багатьох правопорядках, що обумовлено динамічністю і складністю відносин по використання досконалих інформаційних технологій. Найчастіше цифрові технології кардинально трансформують вже відомі праву відносини, змінюючи парадигму їх формування в суспільному житті і, відповідно, правове регулювання. Так, безпрецедентні можливості, що надаються сучасними цифровими технологіями, якісним чином змінюють принципи використання інформації, критерії визначення її цінності, і моделі потенційних загроз порушення конфіденційності. Тому розвиток цифрової економіки в країні вимагає перегляду законодавства на предмет здатності впливати на нові види відносин, доопрацювання з урахуванням виявлених прогалин їх юридичного складу (нових об'єктів і суб'єктів інформаційних правовідносин, специфічних прав, обов'язків і відповідальності).

З метою розвитку цифрової економіки необхідно впорядкувати мозаїчне інформаційне правове регулювання, опрацювати згадані базові моделі правовідносин за об'єктним принципом, визначити суб'єктний склад типових правовідносин, принципи їх формування та регулятивні підходи. Зокрема, вимагають розвитку окремі правові інститути в сфері цифрової економіки, а саме: правового регулювання великих даних (Big Data), хмарних обчислень, криптовалют і технології блокчейн, правовідносин при організації «Інтернету речей» і правового регулювання правовідносин при впровадженні технологій штучного інтелекту та машинного навчання.

Література:

1. Черняк Л. Як створити цифрове підприємство. 6 етапів на шляху до Індустрії 4.0. TAdviser – портал вибору технологій і постачальників. URL: http://www.tadviser.ru.

2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січ. 2018 р. № 67-р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p/page.

Кобильнік Д. А.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ТРАНСПОРТНОГО ПОДАТКУ

Розвиток господарської діяльності в сучасних умовах багато в чому залежить від того, який податковий тиск відчувають на собі суб'єкти господарювання. Як вказують вчені-фінансисти, і ми поділяємо таку думку, податковий тиск «визначається співвідношенням загальної суми податкових платежів і сукупного національного продукту і … здійснюється на декількох рівнях: (1) безпосередньо податків; (2) усієї сукупності податків, зборів; (3) використання механізму пільг платниками, надання пільгових кредитів, дотацій, за яких тиск перерозподіляється з одних платників на інших; (4) використання податкової техніки, що посилює тиск на платника» [1, с. 57]. Очевидно, що наразі податкова система містить у собі ті податки, що безпосередньо пов'язані з діяльністю господарюючих суб'єктів (наприклад, податок на прибуток підприємств, єдиний

податок), а також і ті, що мають опосередкований вплив. До кола останніх можна віднести транспортний податок, що був запроваджений з прийняттям Закону України від 28.12.2014 року «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи».

Цей податковий платіж віднесено до місцевих податків, що свідчить про наявність певних особливостей щодо процедури його встановлення та введення в дію. Такі особливості науковці пов'язують перш за все із тим, що «місцеві податки та збори спочатку повинні бути передбачені в переліку, а вже потім встановлені рішенням місцевої ради. Однак конституційний припис вимагає встановлення податку чи збору виключно законом, а компетенція на прийняття закону належить виключно Верховній Раді України. …. Окрім того встановлення має відбуватися з одночасним обов'язковим викладенням у цьому законі економіко-правового змісту всіх суттєвих (імперативних) елементів податку, що встановлюється» [3, с. 28]. Таким чином, ми маємо справу із розмежуванням компетенції органів держави і місцевого самоврядування щодо закріплення і детального розкриття структурних елементів правового механізму місцевих податків чи зборів. Зважаючи на це, місцевий орган має обрати відповідний місцевий податок або збір із встановленого на загальнодержавному рівні переліку, видати власний нормативно-правовий акт, яким деталізувати окремі елементи правового механізму цього платежу. І все це має відбуватися з обов'язковим дотриманням принципів податкового законодавства, що мають бути підґрунтям всього цього процесу.

Показово, що на вказані особливості встановлення і введення в дію транспортного податку неодноразово зверталось увагу судами. Зокрема, Вищій адміністративний суд України у постанові від 30.08.2016 року у справі № 826/22028/15 підкреслив, що особливість місцевих податків полягає в тому, що вони за законом не можуть бути встановлені безпосередньо рішенням Верховної Ради України. Верховна Рада України може встановлювати тільки перелік дозволених до встановлення місцевими радами місцевих податків і дозволених граничних параметрів таких податків, а власне, встановлення місцевих податків, із дотриманням встановлених Верховною Радою критеріїв – є компетенцією відповідних місцевих рад. Так, відповідно до п. 8.3 ст. 8 Податкового кодексу України [2] до місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених цим Кодексом, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. Водночас, відповідно п. 4.4 ст. 4 Податкового кодексу України [2] установлення і скасування податків та зборів, а також пільг їх платникам здійснюються відповідно до цього Кодексу Верховною Радою України, а також Верховною Радою Автономної Республіки Крим, сільськими, селищними, міськими радами у межах їх повноважень, визначених Конституцією України та законами України. Тобто, безпосереднє встановлення місцевих податків (а, отже, і транспортного податку) віднесено Податковим кодексом до компетенції відповідних сільських, селищних, міських рад у межах їх повноважень. Встановлення місцевих податків виключно відповідними рішеннями місцевих рад закріплено також п. 24 ч. 1 ст. 26 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні»та ст. 143 Конституції України. Отже, Верховна Рада не може безпосередньо своїм рішенням запровадити такі податки як місцеві на відповідних територіях.

Схожі правові позиції викладені й у постанові Верховного Суду від 18.01.2018 року у справі N К/9901/1648/17 .

Наведене яскраво свідчить про необхідність виваженого підходу законодавця стосовно встановлення і введення як будь-якого місцевого податку, так і в цілому податкової системи. Особливого наголосу цей аспект набуває у зв'язку із реформування податкової системи, яке стало ознакою процесу розвитку державотворення України як правової і демократичної країни.

Література:

1. Курерявенко Н. П. Курс налогового права: в 6-ти т. Т. III: Учение о налоге. Харьков : Легас; Право. 2005.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

3. Хомутинник В. Ю. Загальні засади встановлення податків і зборів : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2015.